

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN İNCELENMESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS UZMANLIK PROJESİ

GAMZE SADIOĞLU

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN İNCELENMESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS UZMANLIK PROJESİ

**GAMZE SADIOĞLU
200512003**

**Danışman
Prof. Dr. Tuncay AKÇADAĞ**

İSTANBUL, 2022

BEYAN/ ETİK BİLDİRİM

Bu uzmanlık projesinin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gamze SADIOĞLU

İmza

TEŐEKKÜR

Bu uzmanlık projesinin yazımı gerçekleştirilirken yardımlarını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Tuncay Akçadağ'a, çalışma grubum olmak konusunda kolaylık sağlayan özel eğitim kurumu yönetici ve eğitimcilerine ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemedен tüm sabırlarıyla bana katkıda bulunan değerli aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Gamze SADIOğLU

İmza

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN İNCELENMESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Gamze SADIOĞLU

ÖZET

Bu çalışma; İstanbul ilinin Bağcılar ilçesinde bulunan bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi yöneticisinin ve öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların incelenmesini ve çözüm önerileri sunmayı hedeflemektedir. Araştırmanın çalışma grubu 1 yönetici ve 6 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; yapılandırılmış görüşme formları kullanıldı. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaşanan sorunları ortaya koymak üzere, araştırmacının kendisi tarafından, araştırmanın amaçları doğrultusunda, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu geliştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formu yoluyla elde edilen ve ses kayıt cihazı ile kaydedilen verilerin yazılı dökümleri nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde yöneticinin 3 alt problemin içerdiği 8 farklı alt boyuta ait 8 adet problem gözlenmiştir. Bununla beraber eğitimcilerle yapılan görüşmelerden 4 alt problemin içerdiği 9 farklı alt boyutta 35 adet problem saptanmıştır. Eğitimcilerin en çok sıkıntı yaşadığı alan özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulaması iken, yönetici bütün alanlarda genellikle iletişim problemi yaşamaktadır. Eğitimciler özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirme alanında materyal eksikliği ve velilerin ilgisizliği olarak belirtmiştir. Bunlara sunulan çözüm önerileri ise özel eğitim kurumlarında uygulanan aile eğitimlerinin ve MEB nezdinde hazırlanan eğitici katalogların artırılmasıdır. Materyal eksikliğinin giderilmesi için özel eğitim kurumu yöneticilerinin eksikleri ve kullanıma uygun olmayan materyalleri tespit ederek iyileştirmelerde bulunmalıdır. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması konusunda ise çözüm önerisi olarak kurum yöneticisi ve yardımcılarında

oluşturulabilecek bir kurul vasıtasıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı iş birliğinin uygulanması sunulmuştur. Bunun dışında yöneticinin genel anlamda yaşamış olduğu iletişim probleminin giderilmesi için eğitimcilerle belirli periyotlarda toplantılar düzenlenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Öğretmen, Yönetici, Özel Eğitimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

EXAMINATION OF THE PROBLEMS FACED BY SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION CENTER MANAGERS AND TEACHERS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS

Gamze SADIÖĞLU

ABSTRACT

This study; It aims to examine the problems faced by the administrators and teachers of a special education and rehabilitation center located in Bağcılar district of Istanbul province and to offer solutions. The study group of the research consists of 1 administrator and 6 teachers. As a data collection tool in the research; Structured interview forms were used. In order to reveal the problems experienced in special education and rehabilitation centers, an interview form consisting of open-ended questions was developed by the researcher himself in line with the purposes of the research. The written transcripts of the data obtained through the interview form developed as a data collection tool and recorded with a voice recorder were analyzed with the content analysis method, which is a qualitative research method. As a result of the analysis, 8 problems belonging to 8 different sub-dimensions included in 3 sub-problems of the manager were observed. In addition, 35 problems were determined in 9 different sub-dimensions, including 4 sub-problems, from the interviews with the educators. While the area where the educators have the most trouble is the realization of the goals of special education and the implementation of an individualized education program, the administrator generally has communication problems in all areas. Educators stated that the lack of materials and the indifference of parents in the field of realizing the goals of special education. The solution proposals offered to these are to increase the family trainings applied in private education institutions and the educational catalogs prepared by the Ministry of National Education. In order to eliminate the lack of material, the managers of private education institutions should

identify the deficiencies and materials that are not suitable for use and make improvements. As for the implementation of individualized education programs, the implementation of individualized education program cooperation was presented as a solution proposal through a committee to be formed from the directors of the institution and their assistants. Apart from this, in order to eliminate the communication problem experienced by the manager in general, meetings should be held with the trainers at certain intervals.

Keywords: Special Education and Rehabilitation Center, Teacher, Administrator, Problems in Special Education and Solution Suggestions

ÖNSÖZ

Özel eğitim toplumumuzun yeteri kadar ciddiye almadığı hususlardan biridir fakat biz eğitimciler ve akademisyenler bu durumu tersine çevirmek adına gayret göstermeliyiz. Bu doğrultuda hazırlanmış olan bu uzmanlık projesi özel eğitim kurumlarında vazife başında olan yöneticilerin ve eğitimcilerin sorunlarını konu almaktadır. Bu sorunların çözüme kavuşturulması noktasında yöneticilere ve eğitimcilere fikirleri danışılmış olup, gerekli öneriler de belirtilmiştir. Sonuç olarak yöneticilerin ve eğitimcilerin karşılaştığı problemleri minimize ederek, toplumumuza özel eğitim konusunda gerekli hassasiyeti göstermeleri için öncülük etme gayretini göstermekteyiz.

Bu uzmanlık projesinin yazımı esnasında benden desteğini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Tuncay Akçadağ'a ve manevi boyutta destek olan aileme teşekkürlerimi sunar, şükranlarımı iletirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
TABLO LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	12
1.1. HANGİ ENGEL GRUPLARI EĞİTİM ALABİLİR	12
1.2. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ	13
1.3. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYONUN ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ. 15	
1.4. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYONUN ÖNEMİ.....	15
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI	16
1.6. ALT PROBLEMLER.....	16
1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	17
2. YÖNTEM	17
2.1. ÇALIŞMA MODELİ	17
2.2. ÇALIŞMA GRUBU	18
2.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	18
2.4. UYGULAMA SÜRECİ	18
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	19
3. BULGULAR VE YORUM	20
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	28
4.1. SONUÇ	28
4.2. ÖNERİLER	30
KAYNAKÇA	32
EKLER	34
ÖZGEÇMİŞ	38

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Eğitimcilerin Problem Yaşadığı Alanlar ve Problem Sayıları..... 19

Tablo 2 : Yöneticilerin Problem Yaşadığı Alanlar ve Problem Sayıları 20

KISALTMALAR

BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi

1. GİRİŞ

Eğitim ve öğretim insanların en temel hakkı olmakla birlikte bu süreç sadece yasal bir zorunluluktan ya da hak olmaktan ibaret görülmemelidir. Çünkü insan için hayat boyu devam etmesi gereken eğitim aynı zamanda ideal bir yaşam tarzı olarak kabul edilmelidir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012 ve MEB, 1973). Eğitim hizmetleri sunulurken bireyin fiziksel ve duygusal potansiyelinin ve de mevcut kabiliyetlerinin dikkate alınması gerektiği için karşımıza eğitim sürecinin tamamlayıcı ve bütünleştirici bir kategorisi olarak “özel eğitim” çıkmaktadır (Baykoç, 2010 ve Diken, 2008).

Özel eğitim (özel gereksinimli eğitim, destekli eğitim, olağanüstü eğitim, olağanüstü öğrenci eğitimi, özel eğitim), öğrencileri bireysel farklılıklarını, engelliliklerini ve özel ihtiyaçlarını giderebilecek şekilde eğitime uygulamasıdır.

- 1) Kendi yaşlarına kıyasla öğrenmede, konuşmada veya normal kabul edilen sosyal davranışlar sergilemede önemli bir güçlük yaşıyorsa,
- 2) Fiziksel, zihinsel, duygusal veya fizyolojik alandaki gelişimlerinden ötürü sosyal yaşamı sekteye uğruyorsa,
- 3) Normal bir birey olarak kabul görmüş olan yaşlarına sağlanan eğitsel imkanlardan yararlanamıyorsa,
- 4) Bazı alanlarda üstün veya özel yeteneği bulunuyorsa özel eğitime muhtaçtır (Ataman, 2009; Baykoç Dönmez, 2006; Milli Eğitim Bakanlığı-MEB, 20061 ve Sarı, 2002).

1.1. HANGİ ENGEL GRUPLARI EĞİTİM ALABİLİR

Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrasında, gelişim sürecinde oluşan çeşitli nedenlere bağlı olarak; bilişsel, dil, hareket, fizik, sosyal ve duygusal gelişimlerinde ölçme araçlarıyla ölçülebilen düzeyde yetersizlik, yavaşlama, gerileme

veya ileride olma sonucunda yaşıtlarına göre farklı özellikler gösteren ve normal eğitim programlarından yararlanamayan, kısmen yararlanan veya yararlandığı halde destek programları ile eğitimlerini devam ettirebilen bireylerdir (Baykoç Dönmez, 2009).

Özel gereksinimli bireyler, genellikle şu gruplarda toplanmaktadır:

- Özel Öğrenme Güçlüğü
- Dil ve Konuşma Güçlüğü
- Yaygın Gelişimsel Bozukluk
- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB)
- Bedensel Yetersizlik, Süreğen Hastalık ve Ortopedik Yetersizlik
- İşitme Yetersizliği
- Görme Yetersizliği
- Zihinsel Yetersizlik
- Üstün ve Özel Yetenek

1.2. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİ

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri; zihinsel, bedensel, sosyal, ruhsal, duygusal, konuşma, görme ve işitsel gibi engelleri sebebiyle normal hayatın gereklerine uyamama durumunda olan kişilerin, işlev kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yetebilen beceriler kazandırmak üzerine kurulmuş ve bu yönde hizmet veren kurumlardır (Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı,2006:12).

Milli Eğitim Bakanlığı (Özel Özel Eğitim Okulları ve Özel Özel Eğitim Kursları) veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (Zihinsel, Spastik ve İşitme-Konuşma Özürlüler Rehabilitasyon Merkezleri) bağlı olarak açılmış olan özel özel eğitim ve rehabilitasyon kurumlarının asıl hedefi özel eğitime ihtiyacı olan kişiyi toplum içerisinde kendi kendine yeten bireyler haline getirmek ve böylece topluma faydalı hale getirmeyi hedeflemektedir (Altinkurt,2008).

Özel eğitim kurumları, özel eğitime muhtaç olanlara yönelik yapılan inceleme, tespit ve araştırmalar çerçevesinde elde edilen bulgulara göre yeni hizmet şekilleri oluşturmayı ve bu alana katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Özel eğitim kurumları, çeşitli sebeplerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlikleri açısından yaşlılarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyler kabul edilir. Ağır, orta ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olanlar ile öğrenme yetersizliği olanlar; işitme, görme, ortopedik ve sinir sistemlerinin zedelenmesi ile ortaya çıkan yetersizliği olanlar; dil ve konuşma, sosyal ve duygusal uyum ve özel öğrenme güçlüğü olanlar; birden çok alanda yetersizliği olanlar; otizm spektrum bozukluğu, down veya rett sendromlular; oryantasyon, dikkat eksikliği ve hiperaktif ve öğrenme güçlüğüne sahip olanlar bu eğitimlerden faydalanabilir. Dolayısıyla çeşitli engel grupları bu eğitim fırsatından faydalanma imkanı bulmaktadır (Demirel,2007).

Özel eğitim kurumları, engel çeşitlerine göre oluşturulmakta ve bu alanda eğitim görmüş çalışanlarca kontrolü sağlanmalıdır. Özel eğitim kurumlarında öğrencilerin eğitim ve rehabilitasyonu; sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, fizyoterapist, özel eğitim uzmanı, çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı, dil ve konuşma terapisti, özel eğitim sınıf öğretmeni gibi meslek çalışanlarınca oluşturulan takım tarafından takım çalışması amaçlarına uygun olarak yürütülmektedir. Bunun dışında sağlık çalışanları, üniversitelerden akademisyenler ile farklı kurumlarda görev alan meslek çalışanlarının desteği, görüşü ve gönüllü olarak katkıları alınmaktadır. Yardımcı hizmetli olarak çocuk eğiticisi, sekreter, şoför, teknik çalışan ve hizmetli olmak üzere çeşitli eleman çalışmaktadır. Bu nedenle özel eğitim kurumları önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır (Demirel,2007).

Bunların dışında özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerine gereksinim duyan öğrencilerin eğitim ve öğretimleri sonunda, kendine ve topluma yararlı bireyler olarak yetişebilmeleri hedeflenmektedir. İstihdamları için gerekli işyerleri bulan, engelli istihdamına elverişli iş alanları ile ilgili olarak motive edici, rehberlik hizmetleri sağlayan ve onlara bu alanda gerekli rehberliği yapan özel

eğitim kurumları engelli kişilerin de çalışma hayatına girmesinde söz sahibi olabilmektedir.

1.3. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYONUN ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ

Dünyada 17. yüzyılda özel eğitime yönelik başlayan faaliyetler 19. yüzyılda ancak sistematik hale getirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu da hemen aynı dönemlerde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere yönelik uygulamaları artırmıştır. O dönemde bazı dilsiz vatandaşların saraylarda istihdam edildiğinin bilinmesiyle beraber bu insanlara işaret dili eğitimi verilerek uzmanlaşmaları sağlanmıştır. Osmanlı döneminde özel eğitim amacıyla kurulduğu bilinen ilk kurum 1800'lü yılların sonunda işitme engelliler için kurulan Dilsizler Mektebidir. Bu mektep ilerleyen yıllarda kapatılarak İzmir'de hizmet veren Sağır Dilsiz ve Krler Okuluna nakledilmiştir. Dönemin Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı olan bu okulun aynı zamanda Cumhuriyet tarihinin ilk özel eğitim okulu olduğu bilinmektedir. 1940 yıllarda özel eğitimin kalitesi Türkiye genelinde bir düşüş göstermiştir. Buna sebep olarak eğitim verilen bir kurumun Milli Eğitim Bakanlığı'na değil de Sağlık Bakanlığı'na bağlı şekilde hizmet vermesi gösterilmiştir. Bu sebeple 1951 yılında Sağırlar ve Krler Okulu MEB'e aktarılmıştır. 1951 yılı Türkiye'de özel eğitim adına bir dönüm noktası olarak kabul görmektedir çünkü özel eğitim bir sağlık-bakım hizmeti olmaktan çıkarılmış milli eğitim sistemi içerisine entegre edilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra da gelişmiş ülkelere paralel bir yol izlendiği söylenebilir. O dönemlerden bu döneme özel eğitim hizmetinin yaygınlaştırılması ve kalitesinin artırılması için birçok yasal işlem gerçekleştirilmiştir. Kamuya ait özel eğitim kurumlarının artmasının yanı sıra özel özel eğitim kurumlarının sayısı da son yıllarda oldukça önemli bir artış göstermektedir (itil, 2020).

1.4. ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYONUN ÖNEMİ

Her birey tipik gelişim gösterecek şekilde dünyaya gelmeyebilir. Tipik gelişim gösteren bireyler çoğu zaman çevrelerinde olup biteni gözler ve gözlediği şeyleri kendi hayatında uygulamaya koyabilir. Fakat tipik gelişim gösteremeyen

bireyler için bu durum böyle olmamaktadır. Dolayısıyla bu bireyler davranış ve becerilerini öğrenmek ve geliştirmek için yoğun bir desteğe ihtiyaç duyar. Bu noktada özel eğitim ve rehabilitasyon devreye girer. Özel eğitim ve rehabilitasyon bireyin ihtiyaçlarını tespit eder, ihtiyaçlarını giderecek yöntemleri belirler ve bu yöntemleri uygulamaya koyarak özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin gereksinimlerini karşılar. Bireyin eksik olduğu alanlara yoğunluk veren özel eğitim ve rehabilitasyon öğrenme hızına uygun eğitim hazırlar. Bunun sebebi her bireyin ihtiyaç yoğunluğunun farklı olmasıdır. Bu eğitimler sonuç verdiği takdirde birey hem fiziksel olarak hem psikolojik olarak aşama kaydedecek, özgüveni artacak ve başarılı olma gibi sosyal değerleri gelişim gösterecektir (Aydilek, 2021).

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya çıkarmaktır.

1.6. ALT PROBLEMLER

1. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi yöneticilerinin yönetsel sorunları nelerdir?

a. Üst yöneticiler ile yaşadıkları sorunlar nelerdir?

b. Personel ile yaşanan sorunlar nelerdir?

c. Okulun fiziksel özelliklerinden kaynaklı sorunlar nelerdir?

2. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan öğretmenlerin sorunları nelerdir?

a. Üst yöneticiler ile yaşadıkları sorunlar nelerdir?

b. Personel ile yaşanan sorunlar nelerdir?

c. Okulun fiziksel özelliklerinden kaynaklı sorunlar nelerdir?

d. Özel eğitim müfredatından kaynaklı sorunlar nelerdir?

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özel eğitim, özel gereksinimli bireyi topluma uyumlu ve kaynaşmış bir birey haline getirmeyi amaçlar. Özel eğitim, özel gereksinimli bireyin kendi kendine yetebilmesini hedefler. Ayrıca akranlarıyla aynı anda öğrenemeyen özel gereksinimli bireylerin öğrenme durumlarına göre eğitim programlarıyla eksiklerini tamamlayabilmelerini sağlar (Yakupyan, 2019). Bu hedefler doğrultusunda özel eğitim kurumlarında görev almakta olan eğitimciler ve yöneticilere önemli işler düşmektedir. Bu araştırma eğitimcilerin ve yöneticilerin karşılaştıkları problemleri, bu problemleri çözmek adına gerçekleştirdikleri kendi yöntemlerini ve önerileri içerir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin en sağlıklı koşullarda eğitim alabilmeleri, onları topluma daha hızlı kazandıracak ve akranlarına göre yaşadıkları dezavantajlı durumları ortadan kaldıracaktır. Bunun için onlara eğitim verecek özel eğitim kurumu çalışanlarının problemleri asgari düzeye indirilir ve hatta ortadan kaldırılabilirse özel eğitimin kalitesi artmakla kalmaz, toplumsal bilinci de artırmış oluruz. Bunların yanında eğitimcilere çalışma fırsatı sağlayan yöneticilerin yaşadıkları problemlerin minimuma indirilmesi, yöneticilerin eğitimcilere daha iyi şartlar sunması anlamına gelmektedir ki bu durum özel eğitime katkı sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

2.1. ÇALIŞMA MODELİ

Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39; akt. Karataş,2015). Bu bağlamda araştırmada halihazırda çalışan öğretmenlerden ve görev başındaki yöneticiden istifade edildi. Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar

açısından yorumlanır (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 302; akt. Karataş, 2015). Eğitimcilerin ve yöneticinin yaşadıkları problemleri nasıl çözümlenecekleri konusunda yorumları ve çözüm önerileri alınmıştır.

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma grubu İstanbul ilinde bulunan bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi bir kurum yöneticisi ve altı eğitimciden oluşmaktadır. Sonuçlar bu çalışma grubunda bulunan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi için geçerlidir.

2.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Çalışmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formları kullanıldı. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaşanan sorunları ortaya koymak üzere, araştırmacının kendisi tarafından, araştırmanın amaçları doğrultusunda, açık uçlu sorulardan oluşan taslak görüşme formu geliştirilmiştir. Bu görüşme formu oluşturulmadan önce bu kurumlarda çalışan öğretmenlerle ve kurum yöneticisi ile görüşülmüştür. Daha sonra ilgili alan yazını incelenmiştir. Sonrasında “Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Yöneticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar” ve “Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” başlıklı yapılandırılmış görüşme formları hazırlandı. Formlar ek olarak verilmektedir.

2.4. UYGULAMA SÜRECİ

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi tekniklerinden yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubu ile yapılan görüşme sürecinde elde edilen veriler katılımcıların formu doldurması ile gerçekleşmiştir. Verilerin toplanmasında ayrıca araştırmacı notlarından da yararlanılmıştır. Araştırmacı notları eylem araştırmalarında kullanılan araştırmacının kendi gözlemlerini (bazen de tepkilerini) yansıtan notlardır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formu yoluyla elde edilen ve ses kayıt cihazı ile kaydedilen verilerin yazılı dökümleri nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Böylece sözel bilgi nicel veriye dönüştürülmektedir. Katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları cevaplar kendi içinde alt kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir.

Tablo 1.

Eğitimcilerin Problem Yaşadığı Alanlar ve Problem Sayıları

Eğitimcilerin Problem Yaşadığı Alanlar	Problem Sayısı
Binanın konumu, ulaşılabilirliği	3
Özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirme	7
Eğitim ortamlarının düzenlenmesi	3
Eğitim programları	4
BEP uygulaması	5
Öğretimde kullanılan yöntem, araç ve teknikler	3
Üst yönetim ile ilişkiler	4
Aile katılımı	3
İletişim eksikliği	1

Tablo 2.

Yöneticilerin Problem Yaşadığı Alanlar ve Problem Sayıları

Yöneticilerin Problem Yaşadığı Alanlar	Problem Sayısı
Milli Eğitim Müdürlüğü ile Olan İlişkiler	1
Rehberlik Araştırma Merkezi ile olan ilişkiler	1
Kurum denetimi	1
Eğitimcilerini bulma ya da seçme konusu	1
Eğitimcilerinin özlük haklarının sağlanması	1
Eğitimcilerinin özel eğitim konusundaki yeterlilikleri	1
Eğitimcilerinin yetiştirilmesi	1
Kurumun işleyişi ve çalışma kuralları	1

3. BULGULAR VE YORUM

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Yöneticilerinin Üst Yöneticiler ile Yaşadıkları Sorunlar

Araştırmanın birinci alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi yöneticilerinin üst yöneticiler ile yaşadıkları sorunlar nelerdir?” biçiminde

oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurum yöneticisinden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, Milli Eğitim Müdürlüğü ile olan ilişkiler, Rehberlik Araştırma Merkezi ile olan ilişkiler, Kurum denetimi alt boyutlarında verilmektedir.

Yönetici Milli Eğitim Müdürlüğü ile olan ilişkilerde yaşadığı problemi bilgi transferi olarak tanımlamıştır. Buna çözüm önerisi olarak karşılıklı diyalog yöntemini belirtmiştir. Rehberlik Araştırma Merkezi ile olan ilişkiler konusunda yaşadığı problem ise randevu alma konusundadır. Buna çözüm önerisi olarak Milli Eğitim Müdürlüğü ile yaşadığı sorunun çözümüne benzer şekilde diyalog kurmayı vermiştir. Son olarak kurum denetimi ile ilgili yaşadığı sorunu iletişim sorunları olarak tanımlamıştır. İletişim kanallarını açık tutmaya çalışarak bu soruna bir çözüm oluşturmaya çalıştığını belirtmiştir.

Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gelen evraklar ve talepler belirtilen süre aralıklarında incelenmediği, gereğinin yapılmadığı takdirde iletişim aksayabilir ve birtakım bilgi geçişi problemleri meydana gelebilir. Belirtilen süre içinde gerçekleştirilmeyen işlemler sonrasında Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından da gecikmeler yaşanıyor olabilir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Yöneticilerinin Personel ile Yaşadıkları Sorunlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi yöneticilerinin personel ile yaşanan sorunlar nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurum yöneticisinden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, Eğitimcileri bulma ya da seçme konusu, Eğitimcilerin özlük haklarının sağlanması, Eğitimcilerin özel eğitim konusundaki yeterlilikleri, Eğitimcilerin yetiştirilmesi, Kurumun işleyişi ve çalışma kuralları alt boyutlarında verilmektedir.

Yönetici eğitimcileri bulma ya da seçme konusu ile alakalı karşılaştığı problemi iletişim ve empati eksikliği olarak tanımlarken buna çözüm önerisi olarak hizmet içi eğitim metodunu vermiştir. Yöneticinin karşılaştığı

problemlerden bir diğeri ise eğitimcilerin özlük haklarının sağlanması alt boyutunda maaşlar konusudur. Bunun çözümü olarak yasal otoritelerle ortak planlama yapılması önerisinde bulunmuştur. Yöneticinin eğitimcilerin özel eğitim konusundaki yeterlilikleri ile alakalı yaşadığı sorun üniversitelerden edinilen teorik bilgilerin pratiğe aktarılmasında sorun mevcut olmasıdır. Çözüm önerisi olarak sunduğu olgu ise işbaşı eğitim uygulamalarıdır. Eğitimcilerin yetiştirilmesi ile alakalı yaşanan problemi önyargılar olarak tanımlayan yönetici çözüm önerisi olarak pratik bilginin yoğunlaştırıldığı eğitimi sunmuştur. Son olarak kurumun işleyişi ve çalışma kuralları ile alakalı disiplinsizlik problemi ile karşılaştığını belirtmiştir. Disiplinsizliği çözmek için ise kurulan diyalogların artırılması gibi bir öneri sunmuştur.

Eğitimcilerin bulunması ve seçilmesi konusunda yaşanan empati eksikliği probleminin kaynağı, eğitimcilerin herhangi bir yöneticilik tecrübesinin bulunmaması dolayısıyla istek ve arzularını belirtirken yönetici penceresinden bakmamaları olabilir. Eğitimcilerin özlük hakları konusunda yaşanan maaşlar problemi ise ülkemizin sosyoekonomik durumları açısından oluşabilir. Eğitimcilerin yetiştirilmesi konusunda yaşanan önyargı sorunu ise eğitimcilerin çalışmak adına başvurdukları kurumlar hakkında yeterli bilgiyi elde edememesinden kaynaklanabilir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Yöneticilerinin Okulun Fiziksel Özelliklerinden Kaynaklı Sorunları

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okulun fiziksel özelliklerinden kaynaklı sorunlar nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Yönetici okulun fiziksel özellikleri ve ulaşılabilirliği ile alakalı hiçbir problem yaşamadığını belirterek herhangi bir çözüm önerisi de sunmamıştır.

Yöneticinin okulun fiziksel özellikleriyle alakalı sorun yaşamamasının sebebi okul içerisinde yeteri kadar etkin rol almamasından ve eğitimcilerin çalışmasına engel olan problemleri görememesinden kaynaklanabilir.

Ulaşılabilirlik ile ilgili sorunla karşılaşmaması ise ikamet ettiği bölgenin okul bölgesine yakın olması veya kişisel aracının olması olabilir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Üst Yöneticiler ile Sorunları

Araştırmanın birinci alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan öğretmenlerin üst yöneticiler ile yaşadıkları sorunlar nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurumda çalışan öğretmenlerden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, üst yönetim ile ilişkiler alanında alt boyut şeklinde verilmiştir.

Öğretmenler üst yönetim ile ilişkiler konusunda yaşadıkları problemleri şu şekilde sıralamıştır; üst yönetim ile iletişim, yönetimin kâr amacı gütmemesi, yönetimin öğretmenlere psikolojik baskı uygulaması. Bu problemlere ilişkin çözüm önerilerini ise şu şekilde belirtmişlerdir; yönetime yaşanan problemleri belirterek iyileştirmeler beklemek ve çalışma ortamına odaklanarak problemleri görmezden gelmek.

Öğretmenlerin üst yönetim ile yaşadığı iletişim problemi talep ettikleri toplantıların üst yönetim tarafından kabul görmemesi veya toplantı için şartların oluşmaması olabilir. Öğretmenlerin yönetim tarafından psikolojik baskı görmeleri ise yönetimin öğretmenlerin talep ettiği sosyal ve ekonomik rahatlıkları reddetmesinden kaynaklanabilir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Personel ile Yaşadığı Sorunlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan öğretmenlerin personel ile yaşadığı sorunlar nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurumda çalışan öğretmenlerden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, iletişim eksikliği alt boyutunda verilmektedir.

Öğretmenler iletişim eksikliği konusunda personeller arası bilgi alışverişi ile alakalı problem yaşadığını belirtmiştir. Öğretmenler bu probleme çözüm olarak öğrenci dosyalarının düzenli ve sistematik şekilde doldurulmasını ve çevrimiçi haberleşme uygulamalarında grup sohbetlerini sunmuştur.

İletişim eksikliğinin sebebi öğretmenlerin kendi bilgilerini ve yetkinliklerini diğer personellerle paylaşmaması ve diğer personelin kendileri kadar yetkin gözükmesini istememeleri olabilir. Personeller arası rekabetin dezavantajlarından biri de budur.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Okulun Fiziksel Özelliklerinden Kaynaklı Sorunları

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan öğretmenlerin okulun fiziksel özelliklerinden kaynaklı sorunları nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurumda çalışan öğretmenlerden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, binanın konumu, ulaşılabilirliği ve eğitim ortamlarının düzenlenmesi alt boyutunda verilmiştir.

Öğretmenler binanın konumu ve ulaşılabilirliği konusunda toplu taşımanın yetersizliği ve mesai saatlerin dışındaki vaktin önemli bir kısmının ulaşım esnasında harcanması olarak problemler belirtmişlerdir. Bu problemlere çözüm önerisi olarak sunulan fikirler ise şunlardır; üst yönetimden servis talebinde bulunmak ve güne erken başlamak. Öğretmenler eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili alan yetersizliği ve temizlik problemleri ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu problemleri ortadan kaldırmak adına kendi imkanlarıyla fiziksel düzenlemeler yaparak alan oluşturma ve temizleme çabalarını gösterdiklerini belirtmektedirler.

Öğretmenlerin ikamet ettikleri bölgelerin okul bölgesine olan uzaklığı ve şehir içi toplu taşımanın yetersizliği öğretmenlerin binanın ulaşılabilirliği ile alakalı sorun yaşamalarına sebep olabilir. Alan yetersizliği ve temizlik probleminin

sebepleri ise kurum içerisinde bulunmakta olan eşyaların düzensiz biçimde yerleştirilmesi ve kat görevlisi sayısının yetersizliğinden kaynaklanıyor olabilir.

Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Özel Eğitim Müfredatından Kaynaklı Sorunları

Araştırmanın dördün alt problemi “Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışan öğretmenlerin özel eğitim müfredatından kaynaklı sorunları nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştu. Bu alt probleme ilişkin veriler kurumda çalışan öğretmenlerden görüşme yoluyla alınmış ve bu verilere dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirme, eğitim programları, bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulaması, öğretimde kullanılan yöntem, araç ve teknikler, aile katılımı alt boyutlarında verilmiştir.

Öğretmenler özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirme konusunda yaşadıkları problemleri bilgi eksikliği, materyal eksikliği, program ve sistem yetersizliği, koordinatör ve eğitimci eksikliği, veli ilgisizliği ve eğitimcilerin kendi gelişimlerine katkıda bulunmaması şeklinde sıralamıştır. Bu problemlere çözüm olarak sunulan öneriler ise şu şekilde sıralanmaktadır; akademik araştırmalar, öğretmenlerin kendi imkanlarıyla materyal temin etmesi, aile ile iletişimin kuvvetlendirilmesi ve yöneticilerle iletişim kurmak. Bir diğer alt boyut olan eğitim programları alanında öğretmenlerin yaşadıkları problemler öğretimin aşamalandırılmaması, öğrenci eğitim programının belirsiz oluşu, bilgi ve yöntem eksikliği, telafi derslerinin çokluğu şeklinde sıralanabilir. Öğretmenlerin bu konuyla ilgili çözüm önerileri ise şunlardır; yöntem araştırması, öğrencilerin profillerine uygun eğitim programlarının hazırlanması. Alt boyutlarda bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulaması adı verilen alanda karşılaşılan problemler şu şekilde sıralanmıştır; öğrenci seviyesine uygunluk, eğitim programının süresi, öğrencilerdeki dikkat ve iletişim problemi, bireyselleştirilmiş eğitim programının olmayışıdır. Öğretmenlerden alınan geri dönütlerde öğrenciyi farklı sınıftaki öğrenci ve öğretmenlerle iletişime sokma, detaylı inceleme ve yol haritası çıkarma, öğrenciyi tanıyarak bireyselleştirilmiş eğitim programını öğrenci profiline uygun hale getirmek gibi çözüm önerileri alınmıştır. Alt boyutlardan bir diğeri öğretimde

kullanılan yöntem, araç ve teknikler olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu alanda yaşadığı problemler şu şekilde sıralanmıştır; ilerlenecek yöntem ve amacın belirsizliği, uygunluk kısıtlılığı ve uygulanması gereken yöntem için elverişli materyalin bulunmaması. Bu problemlere yönelik çözüm önerileri yönetimden materyal talebi, diğer eğitimcilerle öğrenci profiline uygun plan oluşturulması, internet üzerinden yeni çalışma tekniklerinin araştırılması şeklinde sıralanmıştır. Son alt boyut olan aile katılımı alanında ailelerin sorumluluğu tamamen kuruma ve öğretmene bırakması, kurum yönetiminin aile katılımına sıcak bakmayışı ve ailelerin yeterli alakayı göstermemesi öğretmenlerin en çok karşılaştığı problemlerdendir. Bu problemlere sunulan çözüm önerileri ise şu şekilde sıralanmaktadır; aile eğitiminin verilmesi, aileye geri bildirim vermek ve bu geri bildirimler vasıtasıyla aileyi sürece dahil etmeye çalışmak.

Eğitimcilerin yaşamış olduğu bilgi eksikliği sorunu kendi aralarında rekabetin bir sonucu olabilir. Bu durum öğrencilere olumsuz yansiyabilir çünkü bir öğrenci hakkında eğitimciye verilmesi gereken ama verilmeyen bilgi eğitimcinin yanlış öğretim metotları kullanmasına sebep olabilir. Program ve sistem yetersizliği ise zaten kendilerinin de belirtmiş olduğu koordinatör eksikliğinden kaynaklanabilir. Veli ilgisizliğine gelecek olursak bu probleme sebep olan velilerin aile eğitimlerine katılımı sağlanarak öğrenciye olan ilgisi artırılmalı ve öğretime katkıda bulunması sağlanmalıdır. Diğer problemlerden biri öğrenci eğitim programlarının belirsizliğidir. Bu belirsizliğin sebebi eğitimcilerin öğrencilerine gerekli ilgiyi göstermiyor oluşu olabilir ve yöneticiler tarafından düzenlenecek periyodik toplantılar bu sorunun daha az yaşanmasına sebep olabilir. Eğitimcilerin yaşadıkları problemlerden bir diğeri ise telafi derslerinin çokluğudur. Resmi tatil olması gereken günlerin telafisi yapılıyor olabilir ve bu durum eğitimcilerin özlük haklarına aykırıdır. Öğrencilerdeki dikkat ve iletişim eksikliği probleminin kaynağı kurum içerisindeki eşya fazlalığı olabilir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere eğitim vermek için her şeyin materyal olarak kullanılabilmesi gibi bu materyal ve eşya fazlalığı öğrencinin eğitime olan odak süresini kısaltabilir ve verimin azalmasına sebep olabilir. Diğer problemlerden biri ise yöntem ve amaç belirsizliğidir. Bu kurum içerisindeki eğitim sisteminin düzensiz olabileceğini

gösterir. Son olarak ailelerin öğrenci sorumluluğunu tamamen kuruma bırakmalarıyla ilgili yaşanan problem ailelerin özel eğitim ciddiyetini yeteri kadar kavramamalarından kaynaklanabilir. Eğitimciler ve yöneticiler ortak hareket ederek aile eğitimleriyle ve toplantılarla ailelere farkındalık oluşturabilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

Bu bölümde, bir önceki bölümde belirtilen bulgu ve yorumlara dayanarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayanarak oluşturulan çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Bu araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin sorunları yöneticinin görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

1. Kurum yöneticisi Milli Eğitim Müdürlüğü ile olan ilişkilerde bilgi aktarımı problemi ile karşı karşıya kalmaktadır.
2. Kurum yöneticisi Rehberlik Araştırma Merkezi ile randevu problemi yaşamaktadır.
3. Kurum yöneticisi kurum denetiminde iletişim problemleri yaşamaktadır.
4. Kurum yöneticisi iletişim ve empati eksikliği problemi yaşamaktadır.
5. Kurum yöneticisinin maaşlarla ilgili problemleri bulunmaktadır.
6. Kurum yöneticisi eğitimcilerin üniversite hayatlarında aldıkları eğitimin pratikliğinin yetersizliğini problem olarak görmektedir.
7. Kurum yöneticisi eğitimcilerin ön yargılarının olduğu problemini yaşamaktadır.
8. Disiplinsizlik problemi kurum yöneticisinin eğitimciler hakkında yaşadığı problemlerdendir.
9. Kurum yöneticisi okulun fiziki şartları ve ulaşılabilirliği hakkında bir problem yaşamamaktadır.

Bu araştırmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin sorunları eğitimcilerin görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

1. Eğitimciler üst yönetim ile iletişimde sınırlarla karşılaşmaktadır.
2. Eğitimciler yönetim mekanizmasının kâr amacı güttüğünü düşünmektedir.

3. Eğitimciler yönetim tarafından psikolojik baskıya maruz kaldıklarını düşünmektedir.
4. Eğitimciler kendi aralarında ve diğer personellerle bilgi alışverişinde eksiklik yaşamaktadır.
5. Eğitimciler kurum binasına toplu taşıma imkanlarının kısıtlı olduğunu düşünmektedir.
6. Eğitimciler sınıflardaki alanların yeterli olmadığı düşüncesindedirler.
7. Eğitimciler eğitim ortamlarının temizliğiyle alakalı sorun yaşamaktadırlar.
8. Eğitimciler zel eğitimin amaçlarını gerçekteştirirken bilgi ve materyal eksikliği problemi yaşamaktadır.
9. Eğitimciler program ve sistem yetersizliğinin, koordinatör ve eğitimci eksikliğinden kaynaklandığını kanısındadır.
10. Eğitimciler velilerin kuruma ve öğrencilerine yeterli ilgiyi göstermediklerini düşünmektedir.
11. Eğitimciler kendi gelişimlerine yeterli katkıyı sağlayamamaktadır.
12. Eğitimciler ğretimin aşamalandırılmadığından şikayetçidir.
13. Eğitimciler ğrenci eğitim programlarının belirsiz olduğunu düşünmektedir.
14. Eğitimciler yöntem ve bilgi eksikliği problemi ile karşı karşıya kalmaktadır.
15. Eğitimciler, ğrencilerin telafi derslerinin olması gerekenden fazla olduğu konusunda hemfikirdir.
16. Eğitimciler bireyselleştirilmiş eğitim programlarının yeterli olmadığını düşünmektedir.
17. Eğitimciler öğrencilerde dikkat ve iletişim problemi saptamıştır.
18. Eğitimciler eğitim programlarının sresinin uzun olduğunu düşünmektedir.
19. Eğitimciler eğitim programlarının ğrenci seviyesine uygun oluşturulmadığı görüşündedir.
20. Eğitimciler ğrenci ailelerinin sorumluluk almadığı düşüncesindedir.
21. Eğitimciler kurum yönetiminin aile ile ilişkilerinde yeteri kadar rol almadığını düşünmektedir.
22. Eğitimciler ailelerin öğrencilerine yeterli ilgiyi gstermemelerinden dolayı problem yaşamaktadır.

4.2. ÖNERİLER

1. Eğitimcilerin kişisel gelişimlerine ve özel eğitim alanına katkıda bulunabilmeleri açısından MEB aracılığıyla gerçekleştirilen kurs, seminer, uzak eğitim gibi çalışmaların sayıca çoğaltılması ve niteliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özel eğitim alanında görev alan her personel hizmet içi eğitimlere devamlı şekilde dahil edilerek yeni eğitim metotları konusunda teorik ve pratik bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
2. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaç duydukları fiziksel şartların, öğretim materyallerinin ve kaynakların yeterliliği konusunda gerekli adımlar atılmalıdır. Özel eğitim kurumu yöneticileri tarafından eksik ve kullanıma uygun olmayan materyallerin tespiti yapılarak iyileştirmeler yapılmalıdır. Problemin devamı halinde gerekirse görevli müfettişler vasıtasıyla incelemeler gerçekleştirilerek yasal yaptırımlar uygulanabilir.
3. Özel eğitim kurumlarında uygulanan aile eğitimleri, aile yapılarına göre düzenlenerek niteliklerinin artırılması gereklidir. Buna bağlı olarak ihtiyaç halinde zorunlu hale getirilmelidir. Aile eğitimlerine katkı sağlaması adına MEB nezdinde hazırlanan eğitici katalogların sayıca çoğaltılması ve ihtiyaç duyan ailelere ulaşımının sağlanması gerekmektedir.
4. Eğitim sürecinde yöneticilerin, eğitimcilerine yol gösterici olarak eğitsel faaliyetlere katılımlarını sağlamaları gerekmektedir. Buna bağlı olarak periyodik şekilde gerçekleştirilecek toplantılarla eğitimcilerin gelişimi izlenmeli ve öğrenciler ile kurum ihtiyaçları hakkında bilgi alınmalıdır. Yönetici ile eğitimciler arasındaki iletişimin kuvvetlenmesi adına ise ders saati haricindeki vakitlerde belirli sosyal aktiviteler düzenlenebilir.
5. Özel eğitim kurumları ile Rehberlik Araştırma Merkezleri arasındaki irtibatın sağlıklı biçimde devamının sağlanması için RAM sayısı artırılmalıdır. Bu şekilde RAM başına düşen özel eğitim ihtiyacı duyan birey sayısında azalma görülecektir ve bir bireyin değerlendirmesi için ayrılan süre artmış olacaktır.

Bunun sonucunda RAM değerlendirmelerinin veriminin de artışı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Acer, H. Y., & Aydın, İ. T. D.** (2016). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetiminde yaşanan sorunlar (gelir destekli ruhsat uygulaması örneği)* (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı).
- Altinkurt, N.** (2008). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Aydilek, Samet.** (2021, 11 Mayıs). Özel Eğitim Nedir? Rehabilitasyon Merkezi Nedir, Yararları, Rapor Süreci ve Eğitimleri. Erişim tarihi: 19 Kasım 2021, <https://www.ahenkrehabilitasyon.com/ozel-egitim-nedir/>
- Baykoç, N.** (2010). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. Baykoç, N. (Ed.) (2010). Öğretmenlik Programları İçin Özel Eğitim. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Çitil, M.** (2020). Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri (2020) Ankara – Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Demirel, S.** (2005). Özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinde aile eğitiminin önemi. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, (1), 61-74.
- Demirel, S.**(2007) Çağdaş Toplum Ve Çağdaş Yaşam Anlayışı" İçerisinde Hizmet Veren Özel Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Kurumları"
- Diken, İ. H.** (Ed.) (2008). Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler Ve Özel Eğitim, Ankara: Pegem Yayınevi
- Elmalı Alptekin, A.** (2011). *0-3 yaş özel eğitim alan zihinsel engelli çocukların gelişiminde aile katımlı eğitimin etkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Eripek, S.** (2002). *Özel eğitim*. Anadolu Üniversitesi.
- Hakan, S. A. R. I., Atbaşı, Z., & Çitil, M.** Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Aile Eğitimi Konusundaki Yeterliliklerinin Belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 668-684.

- Hocalar, H.** (2019). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yönetim süreçlerinin işleyişinin yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Bursa ili örneği)* (Master's thesis, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kanmaz, T., & Şahin, F. T.** Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Aile Katılım Çalışmaları.
- Karasu, T., & Mutlu, Y.** (2014). Öğretmenlerin perspektifinden özel eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri: Muş il örneği. *Anemon Muş Aparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 47-66.
- Karataş, Z.** (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı** (2006) Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- Sadan, A.** (2017). *Özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin beklentilerinin belirlenmesi* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Sadan, A., & Çıkkılı, Y.** (2021). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin kurum kurucu ya da müdüründen beklentilerinin belirlenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Sargin, N., & Hamurcu, H.** (2010). Özel özel eğitim kurumlarında çalışan rehber öğretmenlerin sorunlarına ve beklentilerine yönelik bir çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 323-329.
- Sarı, H., Atbaşı, Z., & Çitil, M.** (2017). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin aile eğitimi konusundaki yeterliliklerinin belirlenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 668-684.
- Smagulova, L.** (2009). *Özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri yönetimi* (Doctoral dissertation, Bursa Uludag University (Turkey)).
- Tekindal, M., & Özden, S. A.** (2017). Özel eğitim alanında sosyal hizmet uygulamaları. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi-BÜSBİD*, 2(2)
- Yakupyan, Parin.** (2019, 17 Nisan). Özel Eğitim Neden Bu Kadar Önemli? Erişim tarihi: 21 Kasım 2021, <https://www.ocado.org.tr/ozel-egitim-neden-bu-kadar-onemli/>

EKLER

EK1: “Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Yöneticilerinin Karşılaştıkları Sorunlar” Formu

- Cinsiyetiniz nedir?
- Mezun olduğunuz lisans bölümü nedir?
- En son mezun olduğunuz okul türü nedir?
- Yöneticilik yaptığınız okulun türü nedir?
- Yöneticilikte tecrübe süreniz ne kadar?
- Milli Eğitim Müdürlüğü ile olan ilişkilerde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Milli Eğitim Müdürlüğü ile olan ilişkilerde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Rehberlik Araştırma Merkezi ile olan ilişkilerde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Rehberlik Araştırma Merkezi ile olan ilişkilerde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Kurumunuzun denetimi konusunda ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Kurumunuzun denetimi konusunda karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerini bulma ya da seçme konusunda ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerini bulma ya da seçme konusunda karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerinin özlük haklarının sağlanması konusunda ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerinin özlük haklarının sağlanması konusunda karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?

- Eğitim iş görenlerinin özel eğitim konusundaki yeterlilikleri konusunda ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerinin özel eğitim konusundaki yeterlilikleri konusunda karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerinin yetiştirilmesi konusunda ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim iş görenlerinin yetiştirilmesi konusunda karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Kurumun işleyişi ve çalışma kurallarında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Kurumun işleyişi ve çalışma kurallarında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?

EK2: “Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar” Formu

- Cinsiyetiniz nedir?
- Mezun olduğunuz lisans bölümü nedir?
- En son mezun olduğunuz okul türü nedir?
- Öğretmenlik yaptığınız okulun türü nedir?
- Öğretmenlikte tecrübe süreniz ne kadar?
- Kurumun işleyişi ve çalışma kurallarında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Kurumun işleyişi ve çalışma kurallarında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Binanın konumu, ulaşılabilirliği hakkında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Binanın konumu, ulaşılabilirliği hakkında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Kurum- aile ilişkilerinde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Kurum- aile ilişkilerinde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Özel eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim ortamlarının düzenlenmesinde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Eğitim programlarında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Eğitim programlarında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?

- Bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulamasında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulamasında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Öğretimde kullanılan yöntem, araç ve tekniklerde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Öğretimde kullanılan yöntem, araç ve tekniklerde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Üst yönetim ile ilişkilerde ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Üst yönetim ile ilişkilerde karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- Aile katılımı hakkında ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?
- Aile katılımı hakkında karşılaştığınız problemleri çözmek için nasıl bir yol izliyorsunuz?